

Oplegger bij het rapport van Panteia

Geachte leden van de commissie OCW, commissie SZW,

In het kader van het thema Leven Lang Ontwikkelen op de jaarplanning 2018 is de voorbereidingsgroep LLO aan de slag gegaan met het onderwerp 'belemmeringen voor scholingsdeelname bij de brede groep van Leven Lang Ontwikkelen'. Er is extern onderzoek gedaan in opdracht van de voorbereidingsgroep door onderzoeksbureau Panteia (zie nadere uitwerking hieronder). De voorbereidingsgroep is samengesteld uit leden van commissies OCW en SZW en bestaat uit: Wiersma (VVD), Van der Molen (CDA), Diertens (D66) en Van Raan (PvdD). Tijdens de periode van uitvoering van het onderzoek (oktober 2018 – maart 2019) heeft ook afstemming plaatsgevonden met het SCP dat eveneens onderzoek naar dit vraagstuk uitvoert.

Dit onderzoek van Panteia in opdracht van de Tweede kamer zal op 9 april tijdens een petitie-aanbieding openbaar worden. Het onderzoek van het SCP wordt eind mei openbaar. Op 22 mei vindt er een technische briefing in de Tweede Kamer plaats over dit thema voor de commissies OCW en SZW waarbij beide onderzoeken centraal staan.

Het onderzoek van Panteia heeft tot doel om de kennispositie van beide commissies te versterken ter voorbereiding van een (nog te plannen) Algemeen Overleg over Leven Lang Ontwikkelen.

Het onderzoek van Panteia staat ook in relatie tot andere op komst zijnde activiteiten in het kader van de kennisversterking binnen de twee commissies, namelijk:

- Binnen commissie OCW: onderzoeksvraag 2 betreffende Leven Lang Ontwikkelen waarbij we gaan kijken naar flexibel onderwijs binnen het mbo en ho
- Binnen commissie SZW: een onderzoek dat op stapel staat bij het SCP in opdracht van de Tweede Kamer naar de invloed van allerlei factoren op baankansen in 2030 in het kader van het thema Veranderende arbeidsmarkt binnen de commissie SZW.

Hieronder een nadere toelichting op het onderzoek van Panteia in het kader van belemmeringen voor scholingsdeelname, enkele algemene uitkomsten van het onderzoek. Daarnaast zullen we ingaan op hoe het onderzoek zich verhoudt tot het SCP onderzoek.

Korte toelichting onderzoek Panteia

Centrale vraagstelling:

Welke belemmeringen zijn er voor scholingsdeelname bij de brede doelgroep van Leven Lang Ontwikkelen en wat is er nodig (o.a. wat betreft scholingsaanbod) om scholingsdeelname te bevorderen en voor welke doelgroepen kan scholingsdeelname het gemakkelijkst verbeterd worden en hoe?. Dit mondde uit in vijf subvragen:

- Wat zijn de belangrijkste sociaal psychologische belemmeringen ten aanzien van scholingsdeelname?;
- Voor welke doelgroepen spelen (sociaal psychologische) belemmerende en bevorderende factoren voor scholingsdeelname met name en rol?;
- Wie kan deze belemmeringen voor scholingsdeelname verminderen / op heffen en hoe?
- Welke behoeften bestaan er in de doelgroepen ten aanzien van het aanbod aan scholing?
- Welke doelgroep(en) is / zijn het meest kansrijk om scholingsdeelname van Leven Lang Ontwikkelen te bevorderen? En hoe, welke instrumenten moeten daarvoor ingezet worden?

Methode:

Na deskresearch en gesprekken met experts heeft een keuze van doelgroepen plaatsgevonden. Dit heeft plaatsgevonden in nauw overleg met SCP die met onderzoek op dit terrein bezig is, om zo min mogelijk overlap in doelgroepen en aanpak te hebben tussen beide onderzoeken. Vervolgens hebben negen focusgroepen plaatsgevonden. Met elk van onderstaande doelgroepen drie.

Doelgroepen:

- Werkenden: relatief laag opgeleid (t/m MBO), met een vaste baan en 10 – 20 jaar werkervaring

- Flexkrachten: oproepkrachten, mensen met een 0-uren contract, mensen die dit doen zonder contract ('zelfstandige')
- (Alleenstaande) moeders: met werk, met uitkering en moeders zonder werk en uitkering (nugger)

Relatie met onderzoek SCP

Het onderzoek van SCP kent twee onderzoeksvragen, waarbij met name de tweede onderzoeksvraag aanhaakt bij het onderzoek van Panteia.

De onderzoeksvraag luidt:

Wat zijn onderliggende redenen voor verschillende groepen burgers om al dan niet aan scholing deel te nemen? Dit mondt uit in de volgende deelvragen:

- Wat zijn redenen voor verschillende groepen burgers om formele en niet-formele scholing te volgen?
- Welke belemmeringen ervaren groepen burgers om aan formele en niet-formele scholing deel te nemen?
- In hoeverre komen deze belemmeringen bij bepaalde groepen burgers samen, en leiden zij daarmee tot een mindere deelname aan scholing?

De eerste deelvraag is in kaart gebracht met gegevensbestanden en de uitkomst daarvan leidde tot de keuze van enkele doelgroepen waarmee interviews hebben plaatsgevonden (13 per doelgroep).

De doelgroepen waarmee gesproken is in deze interviews zijn:

- Mannen van middelbare leeftijd in vaste dienst
- Hoger en middelbaar opgeleide zelfstandigen
- Deeltijdwerkende vrouwen in de zorg

Uitkomsten

De belangrijkste algemene belemmeringen die uit het onderzoek van Panteia komen hebben te maken met het feit dat mensen sterk vasthouden aan zekerheden, geen visie hebben op de toekomst en een daarmee samenhangend gebrek aan urgentiegevoel. Daarbij komt dat bij sommige groepen een negatieve perceptie op scholing bestaat, er soms sprake is van multi-problematiek (die eerst opgelost moet worden voordat men overgaat tot scholing). Andere belemmeringen kunnen zijn: combinatie van negatieve leerervaring en gesprek aan zelfvertrouwen of balans in het leven bewaken (zorg, werk, privé, zowel voor mannen als vrouwen).

Net als de belemmeringen zijn de oplossingen in het rapport van Panteia uitgewerkt per doelgroep. Dit is per doelgroep schematisch uitgewerkt in vier kopjes namelijk: kenmerken van de groep, belangrijkste belemmeringen voor een Leven Lang Ontwikkelen, Drivers en Oplossingsrichtingen.

In de sfeer van oplossingsrichtingen komt het neer op: maak het flexibel, creëer een leercultuur, faciliteer andere manieren van leren. Belangrijk hierbij ook is dat ontwikkeling aansluit bij de drivers van mensen, zoals persoonlijke groei, vrijwilligerswerk, activiteiten die voldoening geven, ontwikkelingen in het werkveld bijhouden. Belangrijk is ook dat eerst persoonlijke problematiek wordt opgelost en dat het leren gepersonaliseerd wordt. Persoonlijke begeleiding en een onafhankelijke loopbaancoach zijn hiervoor belangrijke componenten. Maak het leren makkelijk! Om de deelname aan LLO van werknemers te bevorderen lijkt het een goed idee om te organiseren dat collega's met ervaring met LLO hun ervaringen en kennis uitwisselen met anderen, zoals bijvoorbeeld leerambassadeurs of omgekeerde meester-gezel: jongeren vertellen ouderen wat nut van LLO is.

Ook van belang: betere systematiek van erkenning van competenties en het faciliteren van financiële scholingsmiddelen voor specifieke groepen.

Namens de commissie OCW

Eveline de Kler (griffier)

Natasha Stroeker (kenniscoördinator)